

Wstęp

Przemiany społeczno-gospodarcze, które dokonują się w Polsce od 1989 r. to proces niezmiernie skomplikowany, który ma na celu przystosowanie się do nowych warunków ekonomicznych. W szczególności, specyficzny charakter mają zmiany w rolnictwie, gdzie transformacja gospodarki polegała ogólnie na odejściu od własności państwowej na rzecz wzmocnienia własności prywatnej. Przemiany w rolnictwie polskim okazały się niezwykle trudne, ze względu na znaczny udział areалу sektora państwowego (średnio 18,7%), a jeszcze wyższy (23,7%) gospodarki uspołecznionej (na terenie obecnego woj. zachodniopomorskiego ok. 60% UR stanowiły PGR, a gospodarka uspołeczniiona 67,4%). Przekształcenia obszarów wiejskich i rolnictwa miały różny przebieg i złożony charakter, uzależniony zarówno od czynników środowiskowych, jak też społeczno-gospodarczych.

Likwidacja państwowych gospodarstw rolnych w pierwszej połowie lat 90. stworzyła warunki do powstawania gospodarstw wielkoobszarowych, ale jednocześnie pojawiły się poważne problemy o charakterze społecznym. Tych problemów do dziś nie udało się ostatecznie rozwiązać. Gospodarstwa wielkoobszarowe, charakteryzujące się nowoczesnymi i intensywnymi technologiami produkcji, w sposób naturalny włączyły się w proces modernizacji i restrukturyzacji wsi w trzech aspektach: gospodarczym (produkcyjnym), społecznym i przestrzennym.

Mimo upływu kilkunastu lat od zapoczątkowania procesu prywatyzacji sektora gospodarstw państwowych i innych jednostek uspołeczniionych, zagadnienia związane ze społeczno-ekonomicznymi efektami tego procesu są ciągle żywo dyskutowane i w różny sposób oceniane. Dyskusja najczęściej nie dotyczy problemu, czy należało restrukturyzować sektor państwowy polskiego rolnictwa, ale jak można go było rozwiązać lepiej w sensie ekonomicznym, organizacyjnym i społecznym. Przyjęcie koncepcji radykalnych zmian w nowych warunkach ustrojowych stało się faktem. Dzisiaj, po wielu latach nowej jakości gospodarczej na wsi – wolnorynkowej, można podjąć próbę analizy i oceny dokonanych przeobrażeń społeczno-gospodarczych, oraz określenia wizji przyszłości rolnictwa wielkoobszarowego w zagospodarowaniu wsi.

Przygotowany do publikacji Biuletyn KPZK PAN odnosi się właśnie do problemów zagospodarowania obszarów popegeerowskich, na przykładzie woj. zachodniopomorskiego, jako regionu, gdzie dominowała gospodarka uspołeczniona. Problematyce tej poświęcona była konferencja pt. *Rola gospodarstw wielkoobszarowych w zagospodarowaniu wsi woj. zachodniopomorskiego a możliwości ich rozwoju w ramach PROW 2007-2013*, zorganizowana w Połczynie Zdroju, 11-13 czerwca 2008 r. Konferencja organizowana przez KPZK PAN i Politechnikę Koszalińską pod kierownictwem prof. Andrzeja Stasiaka wiceprzewodniczącego KPZK PAN i prof. Michała Jasiulewicza Prorektora Politechniki Koszalińskiej, została objęta patronatem Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W konferencji wzięli udział przedstawiciele KPZK PAN, pracownicy naukowcy z uczelni i instytutów naukowo-badawczych z całego kraju, przedstawiciele samorządowi, na czele z Marszałkiem woj. zachodniopomorskiego Władysławem Husejką, oraz przedstawiciele instytucji i organizacji związanych z rolnictwem i obszarami wiejskimi (ANR, ARiMR, JR), a także właściciele gospodarstw wielkoobszarowych.

Jesteśmy bardzo wdzięczni profesorowi Andrzejowi Stasiakowi za ogromne zaangażowanie w przygotowanie i aktywny udział w czasie trwania konferencji, zbiegającej się z jubileuszem 80-lecia Jego urodzin. Wyrażamy ogromne ubolewanie, że była to ostatnia konferencja, w której brał udział prof. Andrzej Stasiak w swoim bardzo aktywnym życiu naukowym. W treści prezentowanego Biuletynu zostały uwzględnione założenia i intencje Profesora uzgodnione podczas konferencji.

Serdeczne podziękowanie składamy Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi za wsparcie organizacyjne i finansowane, oraz objęcie konferencji patronatem. Jesteśmy wdzięczni Marszałkowi Województwa Zachodniopomorskiego Władysławowi Husejce za osobiste zaangażowanie merytoryczne i wygłoszenie referatu, a także wsparcie finansowe konferencji. Kierujemy także słowa podziękowania do Rektora Politechniki Koszalińskiej prof. Tomasza Krzyżyńskiego za wsparcie w organizacji konferencji i sfinansowanie prezentowanej publikacji.

Wszystkie poruszone w publikacji problemy, ich różnorodność i zakres są potwierdzeniem rangi oraz złożoności problematyki podjętej podczas konferencji. Biuletyn jest zbiorem zarówno wygłoszonych referatów, jak i opracowań uczestników konferencji, których głosy w dyskusji zasługują na szczególną uwagę.

Prezentowane referaty, dyskusja uczestników oraz sesja terenowa przybliżają obraz obecnego stanu zagospodarowania wsi i roli gospodarstw wielkoobszarowych w tym procesie, a także pozwalają określić perspektywy ich dalszego rozwoju.

Mamy nadzieję, że publikacja dobrze wpisze się w nurt dyskusji nad problematyką zagospodarowania wsi i rozwoju rolnictwa, zwłaszcza Polski Północnej i Zachodniej, a w konsekwencji będzie sprzyjać racjonalnemu kształtowaniu przestrzeni wiejskiej i gospodarki rolnej na tych terenach.

Michał Jasiulewicz
Monika Stanny